

„Музикално-теоретична мозайка“¹ от Томи Кърклиясийски

Последната книга на проф. д-р на изк. Томи Кърклиясийски „Музикално-теоретична мозайка“ е творческо обобщение на интензивна научно-изследователска дейност, на впечатляваща творческа енергия и продуктивност в сферата на теоретичното музикознание. Внутрителната поредица от трудове на автора разкрива облика на учен със свой собствен почерк и индивидуализиран творчески подход, с непрестанно разширяващ се кръгзор на интереси, свързани – освен с музика – с поезия, литература и изобразително изкуство – с явления, които предполагат интеграционни линии в художественото мислене и в критичното съзнание.

Динамиката и размахът на научните изследвания на проф. Кърклиясийски винаги са пределно извисени, отличаващи се с характерна проникателност и задълбоченост, присъщи на неговия изследователски подход, носещи белези на висок професионализъм.

Явлението „музикално-теоретична мозайка“ се среща в музикално-теоретичната литература, където намираме блестящи образци в наследството на Ернст Курт, Борис Асафиев, Едуард Ханслик, Хуго Риман, Лев Мазел и др. Съвременната музикална наука е в етап на развитие, пределно разширяващ спектъра от подхранващи я интереси и свързани с тях идеи, както и категориалната музикално-теоретична база. Обогатяването на музикологията с идеи и методи от различни сфери на изкуствата е естествен резултат от техния динамичен живот в съвременността. Те разкриват панорама на нови и неизследвани пространства и явления, осветляващи вътрешни закономерности в дълбочината на художествената материя на музиката. Това е свързано с множество аспекти на съвременния музикален анализ, които очертават различни равнища – жанрово, стилово, структурно, драматургично – а също така и редица взаимодействия с психологични, социологични, и културологични сфери.

¹ Томи Кърклиясийски. Музикално-теоретична мозайка. С., Хайни, 2020, 424 с.

Първата част в труда на проф. Кърклиясийски: „Творчески представи на Йоханес Брамс за жанра рапсодия и за рапсодичност на равнище музикално формообразуване” разкрива формообразуващото равнище като един от най-значимите, достоверни и директни източници на музикално-научна информация в областта на музикалния анализ. То обхваща общи проблеми на структурата и на организацията на звуковата материя, характеризира специфичните и сложни съотношения между вертикал и хоризонтал, разкрива и перспективи по отношение на музикалната драматургия и жанровостта. Това равнище представя в най-голяма степен логиката на образно-тематичното развитие, причинно-следствените връзки между елементите и тяхното многопосочно взаимодействие.

Именно в детайлизираната градация на закономерностите в сложната художествена система е съсредоточено в най-голяма степен значението на труда „Музикално-теоретична мозайка” на проф. Кърклиясийски. Своите творчески позиции авторът доказва и защитава убедително и категорично, като по думите му *„анализът на живата, исторически и творчески изменяема музикална материя изисква прецизност, обективност, индивидуализация на методи, съотнасяни към персонализиращи обстоятелства, процеси и естетико-творчески норми.”*

В трудовете и изследванията си проф. Кърклиясийски разгръща своите интереси в различни сфери на изкуството. В тази книга се насочва към двуединството слово-музика – интерпретирано и върху основата на Рапсодия за алт, хор и оркестър ор. 53 от Й. Брамс по текст на Гьоте. В неговото ползрение е най-вече отношението към музиката на такива колоси в българската литература като Емилиян Станев и Йордан Йовков, както и ролята и значението на музиката по отношение на творчеството на тези забележителни наши творци. Многогодишните изследвания на автора на книгата в тази насока са обобщено представени чрез две студии – „Катедрала от слово” – моменти в работата на писателя Емилиян Станев, отправящи към музикални представи” и „За Йовковия химн на музиката - музикални представи и категории в творческия свят на Йордан Йовков” – особено разгърнатата, мащабна и

оригинална широкоспектърна форма, в която писателското творчество всъщност формира оригинален музикологичен метод на анализ.

В културологичната област се откроява интересът на автора към света на камбаните – не само свързани с пространствени измерения на резонанса на звука, както и с колорирането на отделния звук и на звукови комплекси, но и източници на нови творчески идеи и изразни възможности в изкуството, формиращи специфичен топос чрез творческото им пресъздаване. Оригиналната студия „Отзвук на камбани в българско творчество – подстъп към проблеми на културната рецепция“, съдържа пълния текст на публична академична лекция на проф. Кърклияски, изнесена преди време с мултимедийна презентация. С присъщата му задълбоченост и проникателност в нея авторът прави внушителен разрез на формираните във времето представи и типологии на камбанните звуци, натоварени с многозначна смисловост и тежест, носители на различна семантика, източници на нови идеи, конструктивни и драматургични решения в различни области на българското изкуство от миналото до съвременността.

Последният раздел на книгата си проф. Кърклияски определя като „Опит за музикологичен ескиз“, където той дава израз на свои лични, дълбоко преживени мисли и чувства, на коментари и критични съждения както по отношение на историята на българската музика, изкуство и култура, така и по-широко – спрямо отражението на техни проблеми в състояние на съвременното общество и образование.

Авторът споделя в началото на този финален раздел: *„Нарекох тази книга „Музикално-теоретична мозайка“, тъй като тя вмества разнообразни идеи и аспекти от професионалната ми работа в хода на времето.“* А дългогодишната работа на проф. Т. Кърклияски е наистина удивително богата, пълноценна, тя представлява значителен принос в съвременното българско изкуствознание и музикология. Неговият поглед е обърнат към актуалните, към интензивно протичащите процеси в музиката и изкуството на XXI в.

Тази великолепна книга излиза в навечерието на 65 годишнината на проф. д-р на изк. Томи Кърклияски !

Биографична картичка:

Томи Кърклиясийски е музиколог и дългогодишен музикален педагог, доктор на науките, професор по музикален анализ в Национална музикална академия "проф. Панчо Владигеров" – София. Автор е на множество публикации (книги, студии и статии) главно в областта на музикалната теория по проблеми на различни музикални жанрове, на взаимодействието между музика и други изкуства, на музикалното време, творческите процеси в музиката, на музикално-научната методология на анализа на музиката и пр. Голяма част от тях е посветена на българска музика, творчеството на класически и съвременни български композитори.

Т. Кърклиясийски е основател и първоначален редактор на съвременното музикално-научно издание на Националната музикална академия „Алманах“, основател на международния научен форум „Интегрална музикална теория“ и свързаното с него издание в НМА, член на редакционния съвет на музикологичното списание „Вестник музыкальной науки“ – Новосибирск, участник в издателски екип, осъществил първи издания на произведения на българския композитор и диригент Константин Илиев, участник в издателски и редакционен екип, осъществил първото издание на труда на Леополд Моцарт „Опит за начална школа по цигулка“ на български език.

Книги от Т. Кърклиясийски:

1987 Пенчо Стоянов, С., Музика, 1987

2004 От фантазия към форма в музиката. Проблеми на музикалножанровия анализ, със CD с музикални илюстрации. С., Хайни, 2004 ISBN 954-9835-30-8

2005 Музика в изкуствата. Избрани музикалнонаучни трудове, С., Хайни, 2005 ISBN 954-9835-39-1

2006 Проблеми на музикалния анализ. Жанрове, процеси, аспекти. с мултимедийно приложение на CD, С, Хайни, 2006 ISBN 10 954-9835-58-8 ISBN 13 978-954-9835-58-8

2009 Музикалножанров анализ. Част първа. Подстъпи към музикалния жанр; с мултимедийно приложение на CD, С., Хайни, 2009 ISBN 978-954-9835-73-1

2011 Музикалножанров анализ. Част втора. Жанрът “Концерт за оркестър” в музиката на XX век; с мултимедийно приложение на CD, С., Хайни, 2011 ISBN 978-954-9835-92-2

2012 Към представата за скерцо в музиката. От зараждането на жанра до около последната четвърт на XIX век. С, Хайни, 2012 ISBN 978-619-7029-02-4

2015 Музикално–аналитични етюди. С., Хайни, 2015 ISBN 978-619-7029-33-8

2016 Клавирните сонати на Паул Хиндемит и на Алберто Хинастера – състояния на сонатност в контекст на сонатно клавирно творчество в първите три десетилетия на XX век. С., Хайни, 2016 ISBN 978-619-7029-42-0

2017 „24 капричии по Гоя“ ор. 195 за китара от Марио Кастелнуово-Тедеско като метод за творчески музикално-жанров и стилев анализ (анотация) С., Хайни, 2017 ISBN 978-619-7029-51-2

2019 Етюди за клавирна токата. За творческата динамика във взаимоотношения между стил, жанр и форма в токати за пиано в музика на XX-XXI век С., Хайни, 2019 ISBN 978-619-7029-62-8

2020 Музикално-теоретична мозайка. С. Хайни, 2020 ISBN 978-619-7029-65-9

София, 1 юни 2020 г.

Проф. д-р Елена Стоянова